

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยกับ พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานอุตสาหกรรมก่อสร้าง

จตุพล พิสิษฐ์ศักดิ์*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานอุตสาหกรรมก่อสร้าง ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มหัวหน้างานที่ปฏิบัติงานในบริษัทอุตสาหกรรมก่อสร้างในจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยคำนวณตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร ยามาเน่ ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 52 คน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analyze) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบสนองมาตรฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านวัฒนธรรมความปลอดภัย ได้แก่ทัศนคติด้านความปลอดภัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานสูงสุดที่ระดับความสัมพันธ์ 0.645 ดังนั้นผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยในการทำงานให้แก่แรงงาน โดยกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มหัวหน้างานต้องจัดให้มีการฝึกอบรมเรื่องความปลอดภัยให้แก่ผู้ปฏิบัติงานเดิมและผู้เพิ่งเข้ามาปฏิบัติงานใหม่ จัดให้มีบอร์ดแสดงสถิติสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุแสดงให้เห็นว่าสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุนั้นมาจากตัวผู้ปฏิบัติงานเอง ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานมีทัศนคติด้านความปลอดภัยที่ดีและสามารถปฏิบัติงานด้วยความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : วัฒนธรรมความปลอดภัย, พฤติกรรมความปลอดภัย, อุตสาหกรรมก่อสร้าง, การวิเคราะห์สหสัมพันธ์

Relation between Safety Culture Factors and Safety Behavior in Work of Construction Industry Workers

Jatuphon Pisitsak^{*}

Abstract

The objective of this research is to study the relation between safety culture factors and safety behavior in work of construction industry workers. The researcher uses the questionnaires to collect the data. The samples were the supervisors working in construction industry companies in Chachoengsao province. The samples were sampled from Taro Yamane. The sample size was 52 persons. The researcher uses the Correlation Analysis to analyze the data that reply the research hypothesis. The analysis shows that the safety culture factor is the safety attitude that has highly positive correlated to the worker's safety behavior in work at the 0.645 level. The result could be applied to strengthen the safety working to the workers. The top management and the foremen should provide the safety training course to train the current and the new workers and also provide the statistic board to show the cause of accident from the worker errors which affect to the worker has the higher safety attitude and working with the high safety.

Keywords : Safety Culture, Safety Behavior, Construction Industry, Correlation Analyze

1. บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจอุตสาหกรรมก่อสร้างมีการจ้างงานและมีการใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนมาก เพื่อให้อุตสาหกรรมสามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่ในทางกลับกันแรงงานให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในการทำงานน้อยมาก รวมถึงความปลอดภัยขั้นพื้นฐานในงานอุตสาหกรรม

การก่อสร้างยังถูกละเลยและขาดการเอาใจใส่จากกลุ่มผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ อย่างจริงจัง ซึ่งจากสถิติอัตราการประสบอันตรายต่อลูกจ้าง 1,000 ราย ปี พ.ศ. 2559 พบว่า กิจการการก่อสร้างมีอัตราการประสบอันตรายสูงสุด เมื่อเทียบกับกิจการประเภทอื่นๆ [1] ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 อัตราการประสบอันตรายต่อลูกจ้าง 1,000 ราย จำแนกตามหมวดกิจการ ปี พ.ศ. 2559

Business Category	Number of employees	Number of accidents	Rate per 1,000 person
การก่อสร้าง	434,824	8,149	18.74
ผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ	165,128	2,219	13.44
ผลิตประกอบยานพาหนะ	555,559	5,821	10.48
ผลิตสิ่งทอถัก เครื่องประดับ	435,187	3,498	8.04
อุตสาหกรรมการผลิตอื่นๆ	134,349	875	6.51

จากผลงานวิจัยที่ผ่านมา [2] ผู้วิจัยพบว่า สาเหตุหลักของอุบัติเหตุในการทำงานเกิดจากตัวแรงงานเอง ที่ยังขาดความรู้ ขาดความเข้าใจในการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องจักร อีกทั้งยังขาดจิตสำนึกด้านความปลอดภัยในการทำงานอย่างถูกต้องและปลอดภัย ดังนั้นการที่แรงงานจะสามารถเลือกหรือตัดสินใจในการทำงานได้อย่างถูกต้องและปลอดภัยนั้น ไม่ได้เพียงแค่มีกฎระเบียบหรือระเบียบปฏิบัติที่ดี ซึ่งตัวผู้ปฏิบัติงานเองจะต้องเป็นผู้กำหนดว่าจะเลือกทำงานตามกฎระเบียบหรือระเบียบปฏิบัติหรือไม่ เพราะเรื่องความปลอดภัยเป็นสิ่งที่แรงงานจะต้องมีความตระหนักด้วยตัวของตัวเอง การที่แรงงานจะทำงานได้อย่างถูกต้องและปลอดภัยนั้น ต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายๆ ด้าน โดยที่ปัจจัยด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญมากปัจจัยหนึ่ง ซึ่งมี

ความสัมพันธ์โดยตรงกับพฤติกรรมในการทำงานของแรงงาน เพราะวัฒนธรรมความปลอดภัย คือ ระบบของการกระทำ ระบบของความเชื่อและค่านิยมร่วมกัน รวมทั้งวิธีการทำงานและลักษณะของสัมพันธภาพของสมาชิกภายในองค์กรที่สืบทอดกันมาจนเกิดเป็นพฤติกรรมที่คุ้นเคยภายในกลุ่มสมาชิก ซึ่งสามารถชี้นำผลของการกระทำและความคาดหวังภายในกลุ่มสมาชิก ดังนั้นทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นองค์กรขนาดเล็กหรือองค์กรขนาดใหญ่ เป็นองค์กรภาครัฐบาลหรือองค์กรภาคเอกชน ต่างล้วนมีวัฒนธรรมความปลอดภัยขององค์กรทั้งสิ้น ซึ่งกลุ่มหัวหน้างานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกๆ ฝ่าย ต้องร่วมมือกันในการกำหนดเป้าหมายการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยให้ชัดเจน

โดยให้ความสำคัญเป็นสิ่งสำคัญหลักอันนำมาซึ่งความปลอดภัยสูงสุดในการทำงานของแรงงานต่อไป

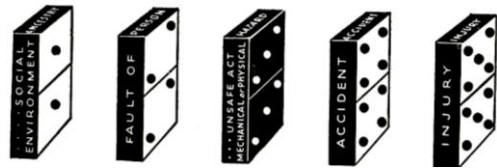
การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานอุตสาหกรรมก่อสร้าง

2. ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ

Heinrich [3] ได้ศึกษาถึงสาเหตุที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุอย่างจริงจังในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ผลจากการศึกษาวิจัยสามารถสรุปสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุที่สำคัญในการปฏิบัติงานได้ 3 ประการดังนี้ (1) สาเหตุที่เกิดจากคน (Human Causes) มีจำนวนสูงที่สุด คือ ร้อยละ 88 ของการเกิดอุบัติเหตุทุกครั้ง เช่น การทำงานที่ไม่ถูกต้อง ความพลั้งเผลอ ความประมาท การมีนิสัยชอบเสี่ยงในการทำงาน เป็นต้น (2) สาเหตุที่เกิดจากความผิดพลาดของเครื่องจักร (Mechanical Failure) มีจำนวนเพียงร้อยละ 10 ของการเกิดอุบัติเหตุทุกครั้ง เช่น ส่วนที่เป็นอันตรายของเครื่องจักร ไม่มีเครื่องป้องกันเครื่องจักร เครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่างๆ ชำรุดบกพร่อง รวมถึงการวางผังโรงงานไม่เหมาะสม สภาพแวดล้อมในการทำงานไม่ปลอดภัย เป็นต้น (3) สาเหตุที่เกิดจากดวงชะตา (Acts of God) มีจำนวนเพียงร้อยละ 2 ของการเกิดอุบัติเหตุทุกครั้งเป็นสาเหตุที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาตินอกเหนือการควบคุมได้ เช่น พายุ น้ำท่วม ไฟป่า เป็นต้น ซึ่งผลการศึกษาวิจัยข้างต้นถูกเชื่อมโยงได้รับการพัฒนาและตั้งเป็นทฤษฎีโดมิโน ซึ่งสรุปสาเหตุสำคัญของการเกิดอุบัติเหตุเป็น 2 ประการ (1)

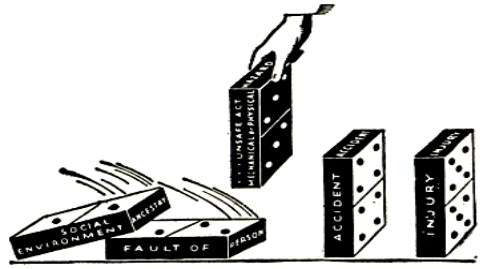
สาเหตุจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Acts) เป็นสาเหตุใหญ่ที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ คิดเป็นร้อยละ 85 ของการเกิดอุบัติเหตุทั้งหมด (2) สาเหตุจากสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Conditions) เป็นสาเหตุรองคิดเป็นร้อยละ 15 ของการเกิดอุบัติเหตุทั้งหมด เปรียบเสมือนตัวโดมิโนที่เรียงกันอยู่ 5 ตัวใกล้กัน ดังแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1 ลำดับขั้นตอนการเกิดอุบัติเหตุเปรียบเทียบได้เสมือนตัวโดมิโนที่เรียงกันอยู่ 5 ตัวใกล้กัน

โดมิโนตัวที่ 1 ภูมิหลังของคนและสภาพแวดล้อม (Ancestry and Social Environment) : ลิงถ่ายทอดจากบรรพชนและสภาพแวดล้อมทางสังคม หมายถึง ความใจร้อน คือร้อน ความโลภ และลักษณะทางสันดานที่ไม่ต้องการอาจจะถูกถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษของแต่ละคนได้ ในขณะที่เดียวกันสภาพแวดล้อมก็อาจจะทำให้เกิดการพัฒนาสิ่งต่างๆ ดังกล่าวขึ้นมา ซึ่งอาจป็นมาในรูปแบบของการรับรู้ การศึกษา ดังนั้นพันธุกรรมและสภาพแวดล้อมจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความผิดปกติหรือความบกพร่องส่วนบุคคล โดมิโนตัวที่ 2 ความบกพร่องผิดปกติของบุคคล (Fault of Person) : ความผิดปกติ หมายถึง การที่มีคุณลักษณะทางสันดานและความประพฤติที่ไม่ดีอาจกลายเป็นบุคคลที่ชอบทะเลาะไม่สนใจต่อหลักปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยซึ่งจะทำให้เกิดการกระทำที่ไม่ปลอดภัยหรือมีส่วนร่วมในการสร้างสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัยขึ้นมาบกพร่องส่วนบุคคล

โดมิโนตัวที่ 3 การกระทำที่ไม่ปลอดภัย หรือสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Act or Unsafe Condition: Mechanical or physical) : การกระทำหรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย ตัวอย่างเช่น การยืนอยู่ใต้ของหนักที่แขวนอยู่ การสตาร์ทเครื่องจักรโดยขาดการตรวจสอบที่ดี การชอบวิ่งในสถานที่ทำงาน การถอดเครื่องกำบังป้องกันภัยออกจากเครื่องจักร ฯลฯ ส่วนเป็นการกระทำที่ไม่ปลอดภัยอาจนำมาซึ่งอุบัติเหตุได้รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเครื่องจักรและสภาพเป็นอันตรายอื่นๆ เช่น เกียร์ที่ไม่ฝึกรอบ แสงสว่างที่ไม่เพียงพอ นับว่าเป็นสาเหตุโดยตรงของอุบัติเหตุ โดมิโนตัวที่ 4 อุบัติเหตุ (Accident) : อุบัติเหตุหมายถึง เหตุการณ์ เช่น การหกล้ม การกระแทกโดยวัตถุลอยมาจากที่อื่นเป็นอุบัติเหตุที่นำมาซึ่งการบาดเจ็บ โดมิโนตัวที่ 5 บาดเจ็บ (Injury) : การบาดเจ็บ เช่น ขาหัก หัวแตก ฯลฯ เป็นการบาดเจ็บที่มีผลโดยตรงมาจากอุบัติเหตุ จากทฤษฎีโดมิโนจะเห็นว่าการเกิดอุบัติเหตุที่เป็นผลให้เกิดการบาดเจ็บจะเป็นผลเนื่องมาจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัยหรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งเป็นตัวโดมิโนในตัวกลางของทั้งหมดเสมอ ดังนั้นการป้องกันอุบัติเหตุตามทฤษฎีโดมิโน นั่นคือ การตัดลูกโซ่อุบัติเหตุ โดยการกำจัดโดมิโนตัวที่ 3 ออกไป (กำจัดการกระทำที่ไม่ปลอดภัยและสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย) การบาดเจ็บหรือความเสียหายก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ซึ่งหากแก้ไขป้องกันที่โดมิโนตัวที่ 1 (สภาพแวดล้อมของสังคม) หรือตัวที่ 2 (ความบกพร่องของจิตใจของบุคคล) เป็นเรื่องที่แก้ไขได้ยาก เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและปลูกฝังเป็นคุณสมบัติส่วนบุคคล ดังแสดงในรูปที่ 2

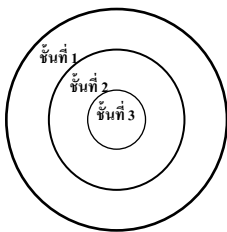

รูปที่ 2 การกระทำที่ไม่ปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุจึงควรขจัดออกไป

2.2 ทฤษฎีการรับรู้ประสิทธิผลแห่งตน (Theory of Research Action)

Albert Bandura [4] พบว่าคนเรานั้นมีกระบวนการเชิงปัญญาหรือกระบวนการความรู้ที่สามารถแสดงพฤติกรรมออกมาได้ โดยการคิดหรือการดูตัวอย่างหรือการเรียนรู้แบบมาจากผู้อื่น โดยก่อนที่คนเราจะแสดงพฤติกรรมออกไปคนเราจะมีความคิดคาดหวังเกิดขึ้น ซึ่งการที่แรงงานจะมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานที่ดี จะต้องมีความรู้และมั่นใจว่าตนเองสามารถกระทำการเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายได้ พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานประกอบด้วย 4 ด้านดังนี้ (1) ด้านการปฏิบัติงาน หมายถึง การใช้ความรู้ ความเข้าใจที่มีอยู่ไปใช้ในการทำงานอย่างเหมาะสม (2) ด้านการใช้เครื่องมือ เครื่องจักรและอุปกรณ์ หมายถึง การใช้เครื่องมือ เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในกระบวนการผลิตได้อย่างถูกต้อง (3) ด้านสภาพแวดล้อม หมายถึง สภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีส่วนทำให้เกิดการกระทำและการแสดงออกในการปฏิบัติงาน (4) ด้านการจัดการ หมายถึง ขั้นตอน กฎระเบียบในการทำงาน หรือนโยบายของบริษัทที่มีส่วนทำให้เกิดการกระทำและการแสดงออกในการปฏิบัติงาน กล่าวโดยสรุปการที่

แรงงานจะมีพฤติกรรมความปลอดภัยดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับความรู้หรือข้อมูลและทัศนคติที่เกี่ยวกับความปลอดภัยและการส่งเสริมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

ระดับชั้นที่ 1 (ชั้นนอกสุด) สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น
1) ผู้บริหารสูงสุดมีส่วนร่วมในเรื่องความปลอดภัย 2) การรับรู้ระเบียบปฏิบัติ/กฎระเบียบด้านความปลอดภัย 3) ชัดความสามารถทางด้านการเรียนรู้เรื่องความปลอดภัย 4) ตระหนักถึงความสำคัญของระบบความปลอดภัย
ระดับชั้นที่ 2 (ชั้นกลาง) คำนิยม
5) กำหนดบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน 6) ความร่วมมือของแรงงานด้านความปลอดภัย 7) การสื่อสารในเรื่องความปลอดภัย 8) ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยเป็นอันดับต้นๆ
ระดับชั้นที่ 3 (ชั้นในสุด) ฐานคติ
9) ทัศนคติด้านความปลอดภัย

รูปที่ 3 Schein Model of Organizational Culture

จากผลการศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่ผ่านมา ผู้วิจัย พบว่าระดับของวัฒนธรรม [5] แบ่งออกได้ 3 ระดับดังนี้ (1) สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เป็นสิ่งที่สามารถเห็นได้ง่ายแต่ยากต่อการตีความหมาย (2) คำนิยม เป็นสิ่งที่มนุษย์แสดงออกอย่างมีสำนึกหรือรู้สึกตัว (3) ฐานคติ เป็นสิ่งที่สมาชิกในองค์กรแสดงออกโดยไม่รู้ตัวซึ่งสะท้อนความเชื่อที่คิดว่าเป็นจริงโดยมีอิทธิพลต่อการ

รับรู้และพฤติกรรม แบบตัวชี้วัดระดับวัฒนธรรมได้ถูกนำมาประยุกต์และปรับใช้กันอย่างแพร่หลายในงานวิจัยต่างๆ ที่ผ่านมา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับด้านความปลอดภัย โดยใช้ตัวชี้วัดระดับวัฒนธรรมของ Schein ซึ่งมีการนำมาพัฒนา ปรับปรุงและประยุกต์ใช้จากนักวิจัยและนักทฤษฎีหลายท่าน [6-14] มีรายละเอียดดังนี้ (1) ผู้บริหารสูงสุดมีส่วนร่วมในเรื่องความปลอดภัย ความปลอดภัยเป็นสิ่งที่สำคัญมากหากผู้บริหารไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัยอย่างจริงจัง จะทำให้การพัฒนาของวัฒนธรรมความปลอดภัยในเชิงบวกหยุดลง (2) การรับรู้ระเบียบปฏิบัติ/กฎระเบียบด้านความปลอดภัย โดยในแต่ละขั้นตอนจะต้องระบุว่าทำอะไรในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุที่ไม่อาจคาดคิด ซึ่งอาจไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายที่มีอยู่ ดังจะเห็นได้ชัดสำหรับกฎระเบียบด้านความปลอดภัย ดังนั้นการละเมิดขั้นตอนกฎระเบียบด้านความปลอดภัยเป็นสัญญาณชัดเจนว่าวัฒนธรรมความปลอดภัยอ่อนแอ (3) ชัดความสามารถทางด้านการเรียนรู้เรื่องความปลอดภัยที่แรงงานจะมีพฤติกรรมที่ปลอดภัยในการทำงานได้นั้นจะต้องมีชัดเจนความสามารถทางด้านความปลอดภัยที่ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องมาจากจิตสำนึกด้านความปลอดภัยตลอดเวลาในการปฏิบัติงาน โดยการสร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัยที่ดีจะมาจากทำให้ความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสม สามารถปรับทัศนคติของแรงงานและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่ปลอดภัยได้ในที่สุด (4) ตระหนักถึงความสำคัญของระบบความปลอดภัย การดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่องที่จะลดการเกิดอุบัติเหตุในระหว่างปฏิบัติงานของแรงงาน นั่นคือการตระหนักและให้ความสำคัญกับระบบความปลอดภัยเท่าเทียมกับงาน

หลักด้านอื่นๆ (5) การกำหนดบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกด้วยความมุ่งมั่นและความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ละเอียดรอบคอบ ตรงต่อเวลาและยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งด้านผลดีและผลเสีย เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย (6) ความร่วมมือของแรงงานด้านความปลอดภัย แรงงานทุกคนจะรู้สึกหรือมีส่วนร่วมในเรื่องความปลอดภัย หากพวกเขาไม่ได้มีส่วนร่วมในการระบุปัญหาความปลอดภัย ซึ่งความปลอดภัยเป็นเรื่องที่แรงงานทุกๆ คนในองค์กรสามารถมีส่วนร่วมในเรื่องความปลอดภัย การมีส่วนร่วมเรื่องความปลอดภัยเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมของแรงงานให้เห็นถึงความสำคัญของความปลอดภัยอันจะนำมาซึ่งวัฒนธรรมความปลอดภัยที่ดีขององค์กร (7) การสื่อสารในเรื่องความปลอดภัย การที่สมาชิกในกลุ่มได้สื่อสารกันเพื่อต้องการทราบแนวคิดทัศนคติ ความเชื่อและข้อคิดเห็นต่างๆ จากสมาชิกคนอื่น ๆ ดังนั้นการสื่อสารภายในกลุ่มสมาชิกที่มีประสิทธิภาพนั้น ส่งผลให้องค์กรมีวัฒนธรรมความปลอดภัยที่ดี (8) ให้มีความสำคัญกับความปลอดภัยเป็นอันดับต้นๆ ความปลอดภัยในการปฏิบัติงานเป็นสิ่งสำคัญอันดับต้นๆ ที่กลุ่มผู้บริหารและกลุ่มหัวหน้างานต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรกๆ เพราะความปลอดภัยเป็นหัวใจหลักในการปฏิบัติงาน ซึ่งความปลอดภัยจะช่วยลดความสูญเสียอันเกิดจากการบาดเจ็บ ทรัพย์สินเสียหายและ กระบวนการผลิตหยุดชะงักลง เป็นการสร้างกรอบที่เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดการปรับปรุง พัฒนาและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยสามารถเชื่อมโยงให้เกิดวัฒนธรรมความปลอดภัยที่ดีในองค์กรขึ้น (9) ทัศนคติด้านความ

ปลอดภัย เป็นความคิดเห็นของบุคคลต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเขาคิดอย่างไรกับเรื่องนั้น ดังนั้นทัศนคติด้านความปลอดภัยก็คือ ความคิดเห็นของแรงงานต่อความปลอดภัย โดยส่งสัญญาณให้รู้ว่าเขาเข้าใจในเรื่องความปลอดภัยมากน้อยเพียงใด หรือมองเห็นความสำคัญของความปลอดภัยอยู่ในระดับไหน โดยกลุ่มผู้บริหารและกลุ่มหัวหน้างานเป็นผู้ที่มีบทบาทมากในเรื่องการเสริมสร้างทัศนคติด้านความปลอดภัยที่ดีให้แก่แรงงานเพราะเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับแรงงานก่อสร้างมากที่สุด ดังแสดงในรูปที่ 3

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มหัวหน้างานที่ปฏิบัติงานในบริษัทอุตสาหกรรมก่อสร้างเฉพาะที่กำลังดำเนินการก่อสร้าง จำนวน 60 คน โดยคำนวณตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ [15] ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 52 คน ตามสูตรการคำนวณดังต่อไปนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ

n = จำนวนตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05

แทนค่าในสูตร

$$\begin{aligned}
 n &= \frac{N}{1 + Ne^2} \\
 &= \frac{60}{1 + 60(0.05)^2} \\
 &= 52.17 = 52 \text{ คน}
 \end{aligned}$$

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มหัวหน้างาน จำนวน 52 คน โดยทำการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งมีความใกล้ชิดกับแรงงานมากที่สุด สามารถที่จะตอบคำถามในส่วนของแรงงานและระบบความปลอดภัยที่มีในบริษัทได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล แบบสอบถามมีจำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 3 ตอน โดยแบบสอบถามทั้งหมด 3 ตอนนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งในแบบสอบถามแต่ละส่วนที่สร้างขึ้นนั้นจะออกแบบให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ข้างต้น โดยมีรายละเอียดดังนี้ ตอนที่ 1 คำถามของแบบสอบถามเป็นการสอบถามถึงลักษณะข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามจะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับของปัจจัยด้านวัฒนธรรมความปลอดภัย ซึ่งแบบสอบถามเป็นการสอบถามความคิดเห็นจากเห็นด้วยมากที่สุดจนถึงไม่เห็นด้วยเลย ประกอบไปด้วยปัจจัยด้านวัฒนธรรมความ

ปลอดภัยทั้งหมด 9 ปัจจัย และตอนที่ 3 ลักษณะแบบสอบถามจะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับของพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงาน โดยเป็นการสอบถามเกี่ยวกับระดับในการปฏิบัติพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานจากมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด ประกอบด้วยพฤติกรรมความปลอดภัยทั้ง 4 ด้าน

3.3 การประเมินคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทำการทดสอบคุณภาพเครื่องมือดังนี้ (1) ความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาที่ศึกษา (2) ความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างในบริษัทอุตสาหกรรมก่อสร้าง เพื่อตรวจสอบว่าคำถามสามารถสื่อความหมายตรงตามความต้องการ ตลอดจนมีความเหมาะสมหรือไม่ จากนั้นนำมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.96 ถือได้ว่าอยู่ในระดับดีมาก หมายถึง แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analyze)

เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและลงรหัสข้อมูลแล้ว จากนั้นก็ทำการประมวลผลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS มาทำการวิเคราะห์ผล โดยความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้าน

วัฒนธรรมความปลอดภัยกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานอุตสาหกรรมก่อสร้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามสถิติวิเคราะห์ โดยใช้วิธีวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analyze) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างโดยผ่านเทคนิคทางสถิติวิเคราะห์ไปหาข้อสรุปเกี่ยวกับค่าของประชากร เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในแต่ละสมมติฐานที่กำหนดว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ โดยผู้วิจัยจะใช้สถิติดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานที่กำหนดไว้ดังนี้

H_0 : ปัจจัยด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน

ของแรงงานอุตสาหกรรมก่อสร้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

H_1 : ปัจจัยที่มีด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานอุตสาหกรรมก่อสร้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานอุตสาหกรรมก่อสร้างเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่กำหนดไว้ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานอุตสาหกรรมก่อสร้าง

Safety Culture Factors	Safety Behavior		
	Pearson Correlation	Sig. (2-tailed)	N
ผู้บริหารสูงสุดมีส่วนร่วมในเรื่องความปลอดภัย	0.422**	0.002	52
การรับรู้ระเบียบปฏิบัติ/กฎระเบียบด้านความปลอดภัย	0.560**	0.000	52
ขีดความสามารถทางการเรียนรู้เรื่องความปลอดภัย	0.462**	0.001	52
ตระหนักถึงความสำคัญของระบบความปลอดภัย	0.597**	0.000	52
การกำหนดบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน	0.461**	0.001	52
ความร่วมมือของบุคลากรด้านความปลอดภัย	0.494**	0.000	52
การสื่อสารในเรื่องความปลอดภัย	0.522**	0.000	52
ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยเป็นอันดับต้นๆ	0.602**	0.000	52
ทัศนคติด้านความปลอดภัย	0.645**	0.000	52

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

จากข้อมูลในตารางที่ 2 สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ว่า ขอมรับ H_1 นั่นคือ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม

ความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

ตารางที่ 3 ลำดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานอุตสาหกรรมก่อสร้าง

Safety Culture Factors	Safety Behavior
	Pearson Correlation
1) ทศนคติด้านความปลอดภัย	0.645**
2) ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยเป็นอันดับต้นๆ	0.602**
3) ตระหนักถึงความสำคัญของระบบความปลอดภัย	0.597**
4) การรับรู้ระเบียบปฏิบัติ/กฎระเบียบด้านความปลอดภัย	0.560**
5) การสื่อสารในเรื่องความปลอดภัย	0.525**
6) ความร่วมมือของบุคลากรด้านความปลอดภัย	0.494**
7) ชีตความสามารถทางการเรียนรู้เรื่องความปลอดภัย	0.462**
8) การกำหนดบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน	0.461**
9) ผู้บริหารสูงสุดมีส่วนร่วมในเรื่องความปลอดภัย	0.422**

จากข้อมูลในตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและนำมาลำดับความสัมพันธ์ โดยสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

- 1) ทศนคติด้านความปลอดภัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมความปลอดภัยในระดับสูงที่ระดับความสัมพันธ์ 0.645
- 2) ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยเป็นอันดับต้นๆ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมความปลอดภัยในระดับสูงที่ระดับความสัมพันธ์ 0.602
- 3) ตระหนักถึงความสำคัญของระบบความปลอดภัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมความปลอดภัยในระดับสูงที่ระดับความสัมพันธ์ 0.597
- 4) การรับรู้ระเบียบปฏิบัติ/กฎระเบียบด้านความปลอดภัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมความปลอดภัยในระดับสูงที่ระดับความสัมพันธ์ 0.560

- 5) การสื่อสารในเรื่องความปลอดภัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมความปลอดภัยในระดับสูงที่ระดับความสัมพันธ์ 0.525
- 6) ความร่วมมือของบุคลากรด้านความปลอดภัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมความปลอดภัยในระดับปานกลางที่ระดับความสัมพันธ์ 0.494
- 7) ชีตความสามารถทางการเรียนรู้เรื่องความปลอดภัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมความปลอดภัยในระดับปานกลางที่ระดับความสัมพันธ์ 0.462
- 8) การกำหนดบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมความปลอดภัยในระดับปานกลางที่ระดับความสัมพันธ์ 0.461
- 9) ผู้บริหารสูงสุดมีส่วนร่วมในเรื่องความปลอดภัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมความปลอดภัยในระดับปานกลางที่ระดับความสัมพันธ์ 0.422

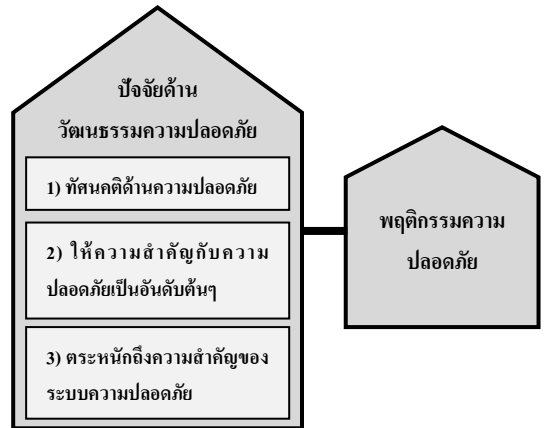
5. สรุปผล

พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงาน เป็นพฤติกรรมในการทำงานที่เกิดขึ้นจากตัวแรงงานเอง โดยสามารถสังเกตจากพฤติกรรมในการทำงานนั้นๆ ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานอุตสาหกรรมก่อสร้าง ดังแสดงในรูปที่ 4

รูปที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานอุตสาหกรรมก่อสร้าง

และจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานซึ่งสามารถนำมาลำดับความสัมพันธ์สูงสุด 3 อันดับแรก ดังแสดงในรูปที่ 5

รูปที่ 5 ลำดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยที่มีความสัมพันธ์สูงสุด 3 อันดับแรกกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานอุตสาหกรรมก่อสร้าง

ดังนั้นจากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานอุตสาหกรรมก่อสร้างมีความสัมพันธ์ในทางบวก โดยทัศนคติด้านความปลอดภัยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของแรงงานอุตสาหกรรมก่อสร้างสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Schein (1991) ที่พบว่าทัศนคติเป็นระดับขั้นที่อยู่ลึกที่สุดซึ่งมีอิทธิพลต่อการรับรู้และพฤติกรรมในการทำงาน สามารถบ่งชี้ให้รู้ว่าตัวแรงงานเข้าใจเรื่องความปลอดภัยมากน้อยเพียงใด หรือมองเห็นความสำคัญของความปลอดภัยอยู่ในระดับไหน ลำดับรองลงมา คือ ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยเป็นอันดับต้นๆ ซึ่งผู้วิจัยคาดว่า การที่บริษัทให้ความสำคัญกับความปลอดภัยเป็นอันดับต้นๆ จะเป็นการเสริมสร้างและส่งผลให้แรงงานมีพฤติกรรมความ

ปลอดภัยในการทำงานที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพได้ และลำดับสุดท้าย คือ ตระหนักถึงความสำคัญของระบบความปลอดภัย ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าบริษัทที่เห็นความสำคัญกับความปลอดภัยเท่าเทียมกับการทำงานด้านอื่นๆ และบริษัทมีแผนการจัดการเรื่องความปลอดภัยให้สำหรับแรงงานอย่างเพียงพอจะส่งผลให้สามารถลดจำนวนครั้งในการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานได้ อันจะนำมาซึ่งความปลอดภัยในการทำงาน

6. เอกสารอ้างอิง

- [1] Social Security Office, “Accident Statistics per 1,000 Employees in 2016”, Available: <http://sso.go.th/wpr/category.jsp?land=th&cat=80> 1, 02 October 2017. (in Thai)
- [2] J. Harvey, H. Bolam, D. Gregory and G. Erdos, “The Effectiveness of Training to Change Safety Culture and Attitudes in a Highly Regulated Environment”, *Personal Review* 30(5/6), 1999, pp.615-636.
- [3] H.W. Heinrich, “Industrial Accident Prevention”, (6th Eds.), McGraw-Hill, New York, 1959, pp.13-18.
- [4] A. Bandura, “Self-referent mechanisms in social learning theory”, *Journal Article, American Psychologist* 34(5), 1979, pp.439-441.
- [5] Schein, “Organizational Culture and Leadership”, Jossey-Bass Publishers, San Francisco, 1991.
- [6] J.R. Schermerhorn, “Organizational Culture and Leadership”, Jossey-Bass, San Francisco, 1999.
- [7] M.D. Cooper and R.A. Phillips, “Killing Two Birds with One Stone: Achieving Quality via Total Safety Management”, *Facilities*, 1997, pp.34-41.
- [8] J. Harve, H. Bolam, D. Gregory and G. Erdos, “The Effectiveness of Training to Change Safety Culture and Attitudes in a Highly Regulated Environment”, *Personal Review*, 1999, pp.615-636.
- [9] S. Cox and T. Cox, “The Structure of Employee Attitudes to Safety: a European Example”, *Work and Stress*, 1991, pp.93-106.
- [10] G. Hofstede and B. Neuijen, “Culture and organizational”, *Sofeware of the mind*, McGraw-Hill, New York, 1990, pp.286-316.
- [11] F.W. Guldenmund, “The Nature of Safety Culture: a Review of Theory and Research”, *Safety Science*, 2000, pp.215-257.
- [12] M.D. Cooper, “Towards a Model of Safety Culture”, *Safety Science*, 2000, pp.111-136.
- [13] J.R. Freimuth, “Perceptions of Safety Culture: A Study of Fire Chiefs in Volunteer Fire Departments”, *Doctoral Dissertation*, Capella University, 2006.
- [14] R. MuangSOROT, “Factors affecting to safety culture in petrochemical industries”, 2553. (in Thai)
- [15] T. Yamane, “Statistics: an introductory analysis”, New York: Harper & Row, 1973.